

DE STER VAN BETHLEHEM

DOOR H. VAN DER HOLST

Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem in Judéa, in de dagen van Koning Herodus, zie, wijzen uit het Oosten kwamen te Jeruzalem en vroegen: Waar is de Koning der Joden, die geboren is? Want wij hebben Zijne ster in het Oosten gezien... Matth. 2:1 en 2a

Misschien hebben velen onder jullie bij het lezen van dit Bijbelgedeelte over de geboorte van onze Here Jezus, wel eens over die ster van Bethlehem nagedacht.

Het is ook eigenlijk een beetje vreemd, dat een ster iemand vóór kan gaan om de weg te wijzen. En nog onbegrijpelijker wordt het als die ster dan precies boven het huis blijft staan, waar men moet zijn. Immers zo wordt het wel eens voorgesteld op een plaatje in een of ander boekje: de stal met de kribbe, en aan de hemel een ster, die zijn lichtbundel daar precies op richt.

Neen, dit kunnen we ons niet voorstellen. De sterren staan voor ons oog allen even ver weg en al zien we er dan al eens een heldere ster tussen, zoals bijv. *Sirius*; met geen mogelijkheid kan je toch precies zeggen, waar die boven staat.

Er bestaan talloze meningen over wat en hoe de ster van Bethlehem eigenlijk is geweest.

En nu kunnen we ons er wel gauw afmaken en zeggen, dat het wel geen gewone ster geweest is, doch een buitengewoon teken van God; doch daar zijn we maar zo niet mee klaar, al is volgens mijn mening dit antwoord het enig juiste.

In de Amerikaanse kranten van 2 December 1949 kon men het volgende lezen:

„Boven de Verenigde Staten verscheen thans een Kerstster, zoals die 1949 jaar geleden boven Bethlehem hing om de herders en de Wijzen uit het Oosten de weg naar de kribbe te wijzen.

De ster is eigenlijk de conjunctie van Saturnus en Mars... De ster trekt wegens haar mystieke betekenis grote belangstelling. Eens in de 800 jaar voegt Jupiter er zich ook bij. De conjunctie van de drie sterren werd het eerst waargenomen door Kepler. Hij vond, dat omstreeks de geboorte van

Christus, de drie sterren ook samengevallen moeten zijn.”

Tot zover het Amerikaanse bericht.

Ja, en als je dat leest, dan wrijf je toch wel even je ogen uit! Dus is de ster van Bethlehem toch een gewoon verschijnsel van de sterrenhemel geweest?

Het is natuurlijk niet wel doenlijk iedere lezing, die over de Kerstster bestaat, hier te behandelen.

Doch de theorie, dat de ster van Bethlehem een conjunctie is geweest, vindt nog steeds veel aanhangers en we willen dit dan ook eens nader bespreken.

Het woord *conjunctie* betekent: „verbinding”. In dit verband kan men dus zeggen „samenstand van sterren”.

Staat een planeet, gezien van de Aarde uit, precies tegenover de zon, dan zeggen we: „de planeet staat in *oppositie*”. Dan staat de zon er dus vlak op en bestraalt de donkere planeet, zodat deze des nachts zichtbaar is.

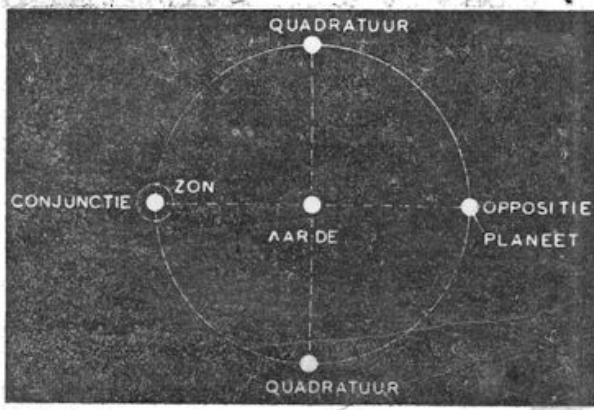
Staat de planeet *samen* met de zon dan heet dit *conjunctie* of samenstand. Omdat de zon overdag aan de hemel staat en de planeet dan ook, zal de planeet voor ons niet te zien zijn.

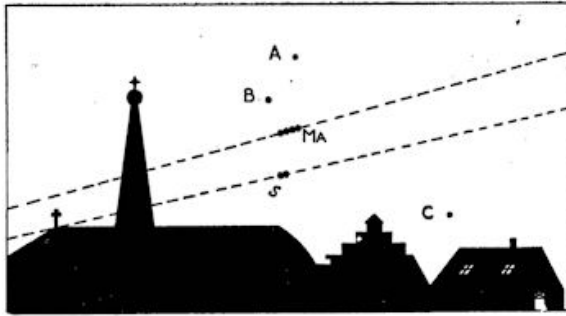
Tussen oppositie en conjunctie hebben we de *quadratuur*, dat is dus de „*kwart*” stand. Dan ook is de planeet zichtbaar. Met figuur 1 vind je dit alles verduidelijkt.

Goed, dus nu gaat het er maar om te weerleggen, dat de ster van Bethlehem een conjunctie is geweest van Saturnus en Mars. Dan hebben we tenminste het krantenbericht uit Amerika ontzenuwd. De manier, waarop Eilander dat gedaan heeft, lijkt mij nog zo gek niet.

In het Januari-nummer van „Vrij en Blij” schreef ik voor jullie over „*Sirius*”. Met de daarbij gegeven tekening kan je gemakkelijk de plaats van *Sirius* op een bepaald ogenblik nauwkeurig vastleggen. Doe dit eens op een heldere avond. De volgende avond zal je die ster *vier minuten vroeger* op diezelfde plaats vinden. Dit komt omdat de aarde zich om haar as wentelt in 24 uur en 4 minuten. Dit verschijnsel vind je dan ook bij alle sterren. Een uitzondering hierop maken zeven voor het blote oog zichtbare hemellichamen. Dit zijn de zon, die staat na precies 24 uur weer op dezelfde plaats, de maan, die er op 10 minuten na 25 uur over doet; en dan nog vijf „sterren”, zogenaamde dwaalsterren of planeten. Deze heten zo in tegenstelling tot alle andere, de vaste sterren.

Kijk nu eens naar figuur 2. Daarop zie je drie vaste sterren A, B en C, die deel uitmaken van het sterrenbeeld de Tweelingen. In dat sterrenbeeld bevond zich in October 1945 ook de planeet Mars. Die wandelt in een paar maanden dit sterrenbeeld door van West naar Oost. Vervolgens komt hij in

het sterrenbeeld Kreeft, en gaat dan verder totdat hij na ongeveer 23 maanden de gehele hemel rond is geweest en weer in de Tweelingen staat. In de figuur zie je Mars op vier achtereenvolgende dagen. Jupiter doet hetzelfde als Mars, doch is alleen een beetje trager. Die heeft er namelijk pl.m. 12 jaar voor nodig. Bepaald lui is Saturnus. Deze eerbiedwaardige collega kan het niet vlugger dan in 30 jaar!

Mars, die dus de vlugste van het drietal is, haalt eens in de twee jaar Saturnus in, en eens in de 27 maanden tippelt hij Jupiter voorbij. In ongeveer 20 jaar loopt Jupiter Saturnus voorbij.

Kijk, en dit voorbijlopen noemt men nu een *conjunctie*.

Bij het passeren gaan ze niet vlak langs elkaar heen hoor. Daar ligt nog een aardige afstand tussen. Meestal een of meer keren de middellijn van de maan.

In October 1945 zat ook Saturnus in de Tweelingen. Je ziet hem op de figuur vlak onder Mars. Saturnus ging in vier dagen maar een heel klein eindje het Oosten in. Mars haalde Saturnus in op 27 October 1945. Ook in November 1947 had zulk een conjunctie plaats, en daarna ook weer op 1 December 1949.

Het is dus blijkbaar een heel gewoon verschijnsel, waarover de Amerikaanse pers verleden jaar schreef, dat elke twee jaar plaats heeft, en *de ster van Bethlehem kan het dus niet geweest zijn.*

In het genoemde persbericht staat dat de conjunctie voor het eerst werd waargenomen door Kepler.

Toen nu in 1603 weer een conjunctie van Jupiter en Saturnus plaats vond, bracht dit Kepler op het idee, dat de ster van Bethlehem misschien ook een conjunctie was. Hij vond in z'n gegevens dat in het jaar 7 voor Christus een conjunctie van Jupiter en Saturnus plaats had, waarbij ook Mars aanwezig was.

In December 1939 was er een conjunctie Mars—Jupiter. Nu even goed opletten!

Jupiter zat Saturnus zo dicht achterna, zodat in Februari 1940 Saturnus reeds gepasseerd werd door Mars, terwijl in Augustus 1940 Saturnus werd ingehaald door Jupiter.

Nu zou het inderdaad een zeer bijzonder verschijnsel zijn, als deze drie conjuncties binnen een paar dagen na elkaar plaats zouden vinden.

Dit nu was volgens Kepler het geval in 7 v. Chr. En de Wijzen uit het Oosten, die in het Grieks „magiërs” genoemd worden (de Leidse vertaling

zegt „sterrenwichelaars”), konden dus in zo'n verschijnsel gezien hebben, dat de Messias geboren zou worden. Dat lijkt voor ons vreemd, omdat wij geen verband zien tussen de sterren en de gebeurtenissen op aarde. Vroeger echter zocht men wel dit verband!

Maar een paar honderd jaar na Kepler toonde Encke met nauwkeurige berekeningen aan, dat in 7 v. Chr., toen Jupiter met Saturnus in conjunctie was, Mars er helemaal niet bij tegenwoordig was!...

Dus blijft er over het gewone verschijnsel: „conjunctie Jupiter—Saturnus”, wat elke 20 jaar plaats heeft. Maar zo'n gewoon verschijnsel kan de Wijzen niet bewogen hebben om zo'n verre reis naar Bethlehem te maken. Weer later is door Pritchard bewezen, dat in het jaar 7 voor Christus Jupiter en Saturnus nooit boven Bethlehem gestaan kunnen hebben.

Wij moeten dus absoluut verwerpen de theorie, dat de ster van Bethlehem een conjunctie is geweest. Trouwens de Bijbel spreekt ook van de ster van Bethlehem en nergens van ster-verschijnsel.

Wat deze ster dan wel geweest is kan ik ook niet zeggen, en we zullen wel van een natuurlijk verschijnsel af moeten zien.

God heeft de Wijzen uit het Oosten een teken gegeven om hun de weg naar de kribbe te wijzen. En het ligt m.i. niet op onze weg om aan dit Goddelijk teken een „gewoon” aanzien te willen geven.

Kerstbede

Kind, komt gij ditmaal in ons hart
Om alle duisternis en smart
En alle zonde en plagen
Op eenmaal te verjagen.

Ach Heer, wij zijn zo boos gezind,
Wij hebben 't kwaad alleen bemind,
En Uwe ster wil schijnen
Alleenlijk voor de reinen.

Bedek onze ogen voor een wijl
En dan — doorlicht ze met Uw heil,
En 't hart, dat Uw geboden
Belacht, ai, wil het doden.

Wie weet zijn nare donkerheid
Wordt glanzend licht, als gij er schreit,
Want Gij komt zonder vrezen,
Daar waar geen mens wil wezen.

O Kind, dat glimlacht zacht en teer,
Wij zien Uw ster, wij zien U weer,
O Jezus wil ons horen,
Wordt nu in ons geboren.

W. DE MERODE